

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy a sportu

Sportovní kurzy v přírodě a jejich využití na vybraných středních školách na Benešovsku

**Outdoor sports courses and their use
at selected schools of the Benešov region**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PaedDr. Ivan Příbyl

Autor:

Vanda Podroužková

Studijní obor: Specializace v pedagogice

tělesná výchova a sport—

základy společenských věd

Praha 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze na základě studia odborné literatury a konzultací s vedoucím práce PaedDr. Ivanem Příbylem. Veškeré literární prameny a odborné zdroje, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v seznamu použitých informačních zdrojů.

V Praze dne 22. dubna 2009

Děkuji PaedDr. Ivanu Příbylovi za odbornou pomoc při zpracování tématu,
která se promítla do konečné podoby bakalářské práce.

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá sportovními kurzy a pohybovými aktivitami v přírodě. Cílem je zmapovat množství a využití těchto kurzů na středních školách na Benešovsku a porovnat je s pohybovou aktivitou v přírodě provozovanou studenty.

V teoretické části práce se zabývám pohybovou aktivitou v přírodě (jejím vývojem i směry), výchovou v přírodě a sportovními kurzy v přírodě. Ve výzkumné části uvádím formou tabulek a grafu výsledky výzkumu zaměřeného na sportovní kurzy a pohybové aktivity v přírodě na středních školách Benešovská. Tento výzkum jsem provedla pomocí dvou verzí dotazníku - pro učitele a pro studenty na deseti středních školách regionu Benešovsko.

V závěrečné části vyvozuji z jednotlivých výsledků výzkumu stručné závěry, které korespondují s problémy, hypotézami i cíli bakalářské práce.

Tato práce je určena všem, kteří se zajímají o sportovní kurzy a pohybovou aktivitu v přírodě na středních školách Benešovská.

Summary

This bachelor thesis covers sports courses and outdoor physical activities. Thesis objective is to map quantity and usage of these courses at high schools of Benešov region and compare with students' outdoor physical activity.

In theoretical part I consider outdoor physical activity (its evolution and trends), education in nature and outdoor sports courses. In research part I use charts and tables to show results of sports courses and physical activities research at high schools of Benešov region. This research was done with two questionnaires - for teachers and for students at ten high schools of Benešov region.

In the last part I deduce brief conclusions from research results which correspond with this bachelor thesis problems, hypothesis and goals.

This thesis is intended for those who are interested in sports courses and outdoor physical activity at high schools of Benešov region.

Obsah

Úvod.....	7
2 Problém, cíl a úkoly práce.....	8
3 Teoretická část.....	10
3.1 Pohybové aktivity v přírodě.....	10
3.1.1 Vývoj pohybových aktivit, sportů a výchovy v přírodě.....	11
3.1.2 Směry pohybových aktivit v přírodě.....	14
3.1.3 Dělení pohybových aktivit v přírodě.....	15
3.2 Výchova v přírodě.....	16
3.2.1 Výchova v přírodě na školách v zahraničí.....	16
3.2.2 Výchova v přírodě na školách v České republice.....	17
3.3 Sportovní kurzy v přírodě.....	18
3.3.1 Druhy a obsah sportovních kurzů v přírodě na školách.....	18
4 Hypotézy.....	21
5 Výzkumná část.....	22
5.1 Metodika výzkumu.....	22
5.1.2 Postup výzkumu.....	24
5.2 Výsledky výzkumu.....	26
5.2.1 Výzkumný vzorek.....	26
5.2.2 Splnění úkolů práce.....	30
6 Diskuze.....	41
7 Závěry.....	45
Seznam použitých informačních zdrojů.....	47
Seznam použitých informačních zdrojů.....	47
Seznam grafů.....	49
Seznam tabulek.....	50
Seznam příloh.....	51
Seznam zkratk.....	52

Úvod

Stejně jako je neoddělitelný vztah člověka a pohybu, nemůžeme oddělit ani vztah člověka a přírody. Na počátku byla příroda jediným prostředím, které člověk znal a až později si začalo lidstvo vytvářet svou činností prostředí umělé, které se přírodě ve větší či menší míře odcizuje. V dnešní době plné moderních technologií se zdá, že se přírodě vzdalujeme stále více, ale přesto na ni zůstáváme plně závislí. A to ať již v negativní či pozitivním slova smyslu. Příroda v sobě totiž skrývá pro nás nejen nepředvídatelné nebezpečí, ale hlavně zdroje pro naši obživu, výrobu a také nám přináší inspiraci a uklidnění.

S přírodou je spjata také pohybová aktivita člověka a sport. Sport, který ve svých kořenech z přirozeného pohybu v přírodě vychází. A i přesto, že v našich městech a obcích najdeme pro sportovní činnost hlavně sportovní haly, stadiony, kurty, bazény a hřiště, zůstává stále množství sportovních aktivit, které jsou nerozlučitelně spjaty s přírodou a z její rozmanitosti také vychází. V dnešní době se díky zdůrazňované nutnosti globálního pohledu na svět a významu přírody a pohybu pro život člověka stávají pohybové aktivity a sporty v přírodě opět více atraktivními. Navíc se zdůrazňuje přirozenost těchto aktivit v přírodě a ukazuje se jejich pozitivní vliv na výchovu, lidské tělo i psychiku.

A právě tyto aktivity by také měly být součástí výuky na základních a středních školách. Jelikož však není snadné vtěsnat pohybové aktivity v přírodě do dvouhodiny tělesné výchovy v době školní výuky, která probíhá většinou uprostřed města, objevují se tyto aktivity převážně na externích sportovních kurzech škol. Ne vždy je však množství těchto kurzů, zvláště na středních školách, dostatečné. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla v této práci zaměřit na sportovní kurzy v přírodě na středních školách. Mým úkolem bude monitorovat počet a využití sportovních kurzů a to konkrétně na vybraných středních školách na Benešovsku.

2 Problém, cíl a úkoly práce

Problém:

Stejně jako jiné sporty, i sporty a pohybové aktivity v přírodě by měly být součástí výuky na středních školách. Většinou jsou řazeny jako součást školních sportovních kurzů. V mé bakalářské práci se budu zabývat pohybovými aktivitami a výchovou v přírodě a hlavně sportovními kurzy na vybraných středních školách na Benešovsku. K tomuto tématu jsem si položila následující otázky.

- 1) Jsou sportovní kurzy v přírodě na všech středních školách na Benešovsku ?
- 2) Je nějaký sportovní kurz v přírodě na středních školách nejfrekventovanější ?
- 3) Má vliv počet sportovních kurzů na množství provozovaných pohybových aktivit a sportů v přírodě na těchto kurzech ?
- 4) Má vliv na strukturu sportovních kurzů volnočasové sportovní zaměření vyučujícího ?
- 5) Ovlivňuje pestrost sportovních kurzů v přírodě škálu pohybových aktivit v přírodě provozovanou studenty ?

Cíl práce:

Zmapovat množství a využití sportovních kurzů v přírodě na středních školách na Benešovsku. A porovnat je s volnočasovou pohybovou aktivitou v přírodě studentů i učitelů těchto středních škol.

Úkoly práce:

- 1) Zmapovat množství sportovních kurzů v přírodě na vybraných středních školách na Benešovsku.
- 2) Zjistit druhy sportovních kurzů v přírodě na jednotlivých středních školách na Benešovsku

- 3) Zmapovat pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na jednotlivých středních školách.
- 4) Zjistit korelaci mezi počtem sportovních kurzů v přírodě a počtem pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech sportovních kurzech školy.
- 5) Zjistit korelaci mezi počtem pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech kurzech školy a počtem těchto aktivit provozovaných ve volném čase učitelem tělesné výchovy téže školy.
- 6) Zmapovat u studentů vybraných středních škol pohybové aktivity v přírodě, které provozují ve svém volném čase.
- 7) Zjistit korelaci mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými studenty ve volném čase a pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na všech sportovních kurzech školy.

3 Teoretická část

3.1 Pohybové aktivity v přírodě

Pohybové aktivity v přírodě, jak již naznačuje název, jsou nutně spjaty s pohybem v přírodním prostředí. Přírodním prostředím není myšleno každé prostředí mimo budovy, ale prostředí, které nebylo vytvořeno člověkem, byť je třeba jeho činností již ovlivněno. Toto prostředí má oproti umělému životnímu prostředí značnou výhodu v harmonizaci s lidským tělem i duchem a i přes stálý nárůst umělého prostředí je přirozeností člověka pouto a styk s prostředím přirozeným. Prostředí přírody nám může sloužit k zábavě, poznání, odpočinku, regeneraci a stím mnohdy souvisí také pohyb. Podle různého typu přírodního prostředí můžeme rozdělit pohybové aktivity: na vodní hladině, ve vodě, ve vzduchu, na zemi, v horách, na skalách... Výhodou tohoto prostředí je pestrost a nevyčerpatelnost podmínek a možností, které nám nabízí. Pohybové aktivity v přírodě jsou specifické nejen místem provádění, kterým je již zmíněná příroda, ale navíc mívají společný úkol překonávání přírodních překážek s ohledem na životní prostředí. Do této skupiny pohybových aktivit můžeme zařadit turistiku, sporty v přírodě, hry i rozličná cvičení.

U pohybových aktivit v přírodě můžeme podle Kompána a Górnara rozdělit 3 významy. Význam zdravotní, vzdělávací a výchovný. Zdravotním významem je myšleno kladné působení vlivů přírody na člověka (slunce, čerstvý vzduch...), utužování sebe sama prostřednictvím překonávání sebe sama (otužování, překonání únavy, bolesti, strachu...) či přizpůsobení se mnohdy nepříznivému prostředí. Tyto činnosti jsou důležité svou harmonií s přírodou a svým kontrastem k sedavému a pohodlnému způsobu života většiny obyvatel. Vzdělávacím významem je myšleno rozvíjení a prohlubování pohybových dovedností při pohybových aktivitách. Poslední je význam výchovný. Výchovný vliv se objevuje hlavně v rozvoji morálky, čestnosti, vůle, rozhodnosti, rozvahy a také spolupráce, která bývá v nepříznivých přírodních podmínkách ještě umocněna. Při pohybových aktivitách v přírodě se rozvíjí také estetické a etické citění jedinců a vztah k přírodě.

[8]

3.1.1 Vývoj pohybových aktivit, sportů a výchovy v přírodě

První základy pohybových aktivit a sportů v přírodě jsou staré jako člověk samotný. Vždyť prvním prostředím, s kterým se člověk setkal a v kterém potřeboval rozvíjet své pohybové dovednosti byla příroda se svými nástrahami. Už z této pravěké doby můžeme najít některé pomůcky usnadňující pohyb, z kterých se vyvinuly později pomůcky pro sporty v přírodě, jak je známe dnes. Objevily se zde první sněžnice, vory či jízda na zvířatech. Samozřejmě kromě pomůcek potřebných k pohybu to byly také další pomůcky například luky, lasa či oštěpy.

V **antice i středověku** byly aktivity v přírodě přirozenou součástí života lidí, nemůžeme však ještě mluvit o sportech a pohybových aktivitách v přírodě v moderním slova smyslu. V této době totiž nebyly tyto aktivity provozovány kvůli jejich přírodnímu charakteru, ale vycházely spíše z přirozených potřeb lidí. Pro středověk je typické hlavně jezdeckví, lov, střelba, lukostřelba, ale objevuje se také veslování či běh.

O počátcích sportů a pohybových aktivit v přírodě můžeme hovořit od období **renesance a humanismu**. Toto období je typické návratem k antickým ideálům, člověku a přírodě. Velmi významným myslitelem byl v tomto směru Ital Vittorino Ramboldini de Feltre, který ve 13. století za pomoci vévody z Mantovy vybudovat v Mantově takzvanou *Školu radosti*, která byla zasazena do přírodního prostředí a využívala aktivit v přírodě k výchově studentů. Považuje se za první zrealizování myšlenky školy v přírodě a stává se vzorem pro další školy. U nás do období renesance a humanismu řadíme významného pedagoga J. A. Komenského. Ten byl zastáncem a propagátorem myšlenky výchovy prožitkem a zkušeností a ovlivnil mnoho dalších myslitelů. Dále do tohoto období řadíme Locka, pro kterého je typická výchova k odolnosti i tělesnému vypětí.

V **18. století** se začíná rozvíjet zájem o cestování, poznávání i dobrodružství. Objevují se první cílené výstupy na alpské vrcholy a rozvíjí se myšlenky Rousseauovy přirozené výchovy v souladu s přírodou. Na myšlenkách Komenského, Locka a Rousseaua vzniká německý filantropismus. Ten prosazuje zařazení do výchovného systému překonávání přírodních překážek, táboření, cestování a uskutečňuje i první tábory mládeže ve volné přírodě. Řadíme k němu Basedowa, Saltzmanna i Gust-Muthse.

Na počátku **19. století** vzniká v **Anglii volný systém sportů** a her, který prosazoval mimo jiné také pobyt v přírodě a turistiku. Vznikají zde první sportovní kluby a mezi nimi i klub jezdecký. **Pro Francii** je typická **přirozená metoda** v tělesné výchově, která prosazovala rozvoj přirozených pohybů člověka, překonáváním přírodních překážek a návrat cvičení do přírody. V **Americce** vzniká filosofický směr **transcendentalismus**, který zdůrazňuje vliv přírody na výchovu a prosazuje sblížení s přírodou. Později v USA vznikají i letní tábory. Vliv na výchovu v přírodě je kladen i v **Rusku**. Na konci 19. století se objevuje se svými myšlenkami ještě Američan J. Dewey, který:¹ „...upozorňoval, že řešením problémových situací v přírodě lze získat praktické zkušenosti obohacující proces učení“ a Němec H. Lietze, který navrhoval výchovu v celodenních školách v přírodě a prosazoval i sporty v přírodě.

Z hlediska sportů v přírodě je toto století ovlivněno vznikem velocipedu. Byl založen první horolezecký klub, klub cyklistický, jezdecký, veslařský, bruslařský, turistický, první lyžařský klub a na konci 19. století byl uskutečněn i první orientační závod. V posledních letech 19. století vznikají také první **sportovní svazy**: *Mezinárodní cyklistický svaz*, *Mezinárodní federace veslování*, *Mezinárodní bruslařská unie* a nesmíme opomenout ani vznik *Mezinárodního olympijského výboru* v roce 1894. Další svazy pak vznikají v průběhu 20. století. U nás se rozvíjí turistika, vznikají první kluby alpinistické, cyklistické, veslařské, bruslařské i první lyžařský klub. Založen byl také *Sokol* a *Klub českých turistů (KČT)*.

Na počátku 20. století vznikají různé **mládežnické organizace** propagující pobyt a pohyb v přírodě. Mezi nejvýznamnější mládežnické organizace u nás patří skauting. Československý skauting vycházel za dvou myšlenkových pramenů: woodcraftu (lesní moudrosti) a anglického skautingu. Hnutí **woodcraft** spojené s osobností E. T. Setona prosazuje myšlenku, že civilizace člověka kazí a proto je třeba návrat člověka k přírodě. Jako vzor si bere americké indiány. U nás toto hnutí najdeme díky Seifertovi, který zde založil organizaci *Děti živeny*. **Anglický skauting** je spojován s osobností **R. B. Powella**. Tento skauting má s woodcraftem společný pobyt, pohyb i vztah k přírodě, ale je založen na organizaci a polovojskové disciplíně, která u woodcraftu chybí. Vzorem bylo pro tyto skauty středověké rytířstvo. Československý skauting si z každého z těchto pramenů vzal něco a navíc

¹ NEUMAN, J. Turistika a sporty v přírodě. S. 19.

²byl ovlivněn osobností pedagoga A. B. Svojsíka. Organizace *Junák-český skaut* ve své výchově neprosazovala polovojenskou disciplínu. Byla založena hlavně na myšlence skautských idejí založených na službě vlasti i bližním a řídicích se heslem: *Bud'připraven*. S činností byla spojena také organizace letních táborů. Dále se u nás rozvíjelo ojedinelé československé hnutí **tramping**. Toto hnutí zakládalo v přírodě trampské osady v duchu představ o „divokém západě“. Základem byl pobyt v přírodě, ale v osadách se provozovaly i různé sportovní aktivity. Hlavně pro svět byly významné organizace YMCA (křesťanské sdružení mladých mužů) a YWCA (křesťanské sdružení mladých žen). Jednou ze základních činností těchto sdružení byl také sport a pobyt v přírodě. V Československu se tyto organizace zasadily o vybudování řady kluboven, sportovišť a stálých letních táborů. Na výchově k pohybu a pobytu v přírodě se mimo to u nás podílely i organizace Sokol a Orel. [6]

Vliv na výchovu mládeže v přírodě ve 20. století měl ve světě již zmíněný woodcraft, skauting a YMCA i YWCA. Velký význam přinesla také osobnost **Kurta Hahna**. Ten spolu s princem z Badenu zakládá výchovný ústav Salem, ve kterém je k výchově využíváno pobytu a aktivit v přírodě. Zkušenosti z tohoto ústavu jsou pak využívány při zakládání tzv. reformních škol a také při pozdějším Hahnově zakládání škol **Outward Bound**. První škola Outward Bound připravovala k přežití britské námořní vojáky a následující školy pak byly určeny k přizpůsobení a výchově k přežití v různým jiným podmínkám. Dále ve 20. století docházelo k zbudování dobrodružných hřišť a později i areálů a stanovišť pro cvičení v přírodě či založení *Školy vůdců v přírodě*. V roce 1971 vznikl v USA takzvaný *Project adventure*, jehož cílem bylo zrealizování dobrodružné výchovy na školách a o šest let později také v USA vznikla „...Association for Experiential Education (AEE), sdružující organizace i jednotlivce rozvíjející výchovu a učení prostřednictvím prožitků a zkušeností“. [9]

Vývoj organizací v Československu byl ovlivněn **druhou světovou válkou**. V době války byla většina organizací nucena přerušit svou činnost a po ní se znovu obnovovala, v částečné činnosti zůstal jen KSTL (klub slovenských turistů a lyžiarů) a

KČT.

V období **komunistického režimu** byly opět některé organizace zakázány. Největšími zakázanými organizacemi byl *Junák*, *YMCA* či *Orel*. Turistické

¹ NEUMAN, J. Turistika a sporty v přírodě. S. 19.

organizace byly nejprve sloučeny pod *Turistické ústředí Československé obce sokolské*, ale již v roce 1952 byl *Sokol* zrušen a následně tedy vzniká *Ústřední turistická sekce* při Státním výboru. V roce 1953 vzniká první katedra sportů v přírodě na *Institutu tělesné výchovy a sportu* (první tělovýchovné vysoké škole u nás) a ve snaze přitažlivějšího programu pro mladé vzniká asi o deset let později první *Tábornická škola*. V roce 1968 došlo k mírnému uvolnění politické situace a tak bylo mnoho organizací obnoveno či založeno. Bohužel pouze na dva roky. V roce 1971 se poprvé uskutečňuje oblíbená experimentální akce spojená s pobytem v přírodě *Gymnasion*. Dále se zakládá ekologické *Hnutí Brontosaurus* a v roce 1978 už je první ročník *Prázdninové školy Lipnice*, která výrazně ovlivnila pohled na prožitek a výchovu v přírodě.

Po revoluci v Československu roku 1989 došlo k obnovení činnosti *Českého junáka - svazu skautů a skautek* a také dalších komunisty zakázaných organizací (*YMCA, Orel...*). Dále byla *Prázdninová škola* přijata jako člen organizace *Outward Bound*, na FTVS UK byly schváleny osnovy předmětu *Sporty v přírodě - Outdoor Leadership* a na FTK v Olomouci vznikl nový studijní směr rekreologie. Nadace Pangea usilující o výchovu v přírodě v ČR vznikla v roce 1996. [9]

3.1.2 Směry pohybových aktivit v přírodě

Smysl provozování pohybových aktivit v přírodě se různí. Nenajdeme zde pouze jednostranné provozování pohybových aktivit ve smyslu zvyšování výkonnosti a pohybových dovedností, ale je zde i výchova vedoucí k prožitkovosti, sociálním vazbám, psychickému sebepoznání, seberozvoji a seberealizaci a také k utváření pohledu na okolní svět a začlenění se do něj. Podle toho rozdělujeme jednotlivé odborné směry aktivit v přírodě.

Prvním z těchto směrů je **rekreace v přírodě**, kterou je brána jakákoli činnost v přírodě (pohyb, práce, piknik...), která se vztahuje k odpočinku, zábavě a volnému času. Dále **výchova v přírodě**, která se zaměřuje na přípravu pro život v přírodním prostředí, ale také na získávání znalostí o přírodě i vztahu člověka k přírodě a v neposlední řadě i na rozvoj osobnosti jedince pomocí aktivit v přírodě. **Výchova dobrodružstvím** předpokládá kolektivní řešení problémových situací, vztahy mezi členy skupiny i překonávání sebe sama u jednotlivců, což vede opět k

rozvoji osobnosti u jednotlivců. Tento směr najdeme nejen u aktivit v přírodě. **Výchova výzvou** zdůrazňuje aktivitu jako výzvu a spojuje se s rozvojem schopností a dovedností jednotlivce. Proti klasické teoretické výchově a učení stojí **výchova zkušeností a prožitkem**. Je založena na zkušenostech a zážitcích jedince a ve své myšlence navazuje na Komenského či Hahna. Posledním směrem je **výchova ekologická**, která se snaží zamezit lhostejnosti k životnímu prostředí a vést k zájmu o přírodu a její ochranu. K tomu využívá především ekologických her. [9]

3.1.3 Dělení pohybových aktivit v přírodě

Pohybové aktivity v přírodě se dají rozdělit podle různých autorů různě. Neuman je dělí na **sporty v přírodě, turistiku a rekreaci (pobyt) v přírodě**. Do sportů v přírodě řadí velkou škálu sportovních aktivit, které se provádí či dají provádět v závislosti na přírodním prostředí. Všechny tyto aktivity se dají brát jako oblasti sportovního zaměření a mají své svazy i soutěže. Do turistiky řadí všechny aktivity, které jsou spojené s lokomočními přesuny. Řadí sem pěší aktivity, lyžařské aktivity, cyklistiku, vodní turistiku, mototuristiku a jiné druhy turistiky. Rekreace (pobyt) v přírodě zahrnuje podle autora rekreační formu sportů v přírodě, táboření, hry v přírodě, cvičení v přírodě, poznávání přírody, procházky, houbaření, myslivost, rybaření atd. [9]

Kompán s Górnem rozděluje **Outdoorové aktivity, Outdoorové sporty, aktivity typu Survival a pohybové aktivity spojené s vykonáváním jiné činnosti**. Outdoorové aktivity ještě dělí do tří skupin na turistiku a putování, pobyt v přírodě a táboření a jako třetí skupinu bere cvičení, hry v přírodě apod. Outdoorové sporty či sporty v přírodě dělí na základní okruhy: okruh cyklistických sportů, okruh lezení a alpinismu, vodní sporty, zimní sporty a orientační sporty. Aktivity typu Survival jsou extrémní aktivity v přírodě zaměřené na přežití v obtížných podmínkách, které jsou mnohdy na hranicích výkonnostních sil, souvisí s překonáváním přírodních překážek a nesou s sebou jisté riziko. Do poslední skupiny pohybových aktivit spojených s vykonáváním jiné činnosti patří ostatní aktivity v přírodě jako lov, sběr plodů, práce, hry, ochrana přírody a tvořivá činnost. [8]

ČASPV (Česká asociace sport pro všechny) ve své publikaci Cvičení a pobyt v přírodě dělí pohybové aktivity v přírodě na **přirozená cvičení v přírodě**,

turistiku, sporty v přírodě a hry a soutěže v přírodě. ³„Přirozená cvičení tvoří: chůze, běh, skoky, lezení, šplhání, zvedání a nošení, házení, vrhání, chytání, plížení, cviky rovnováhy, jednoduché úpoly, překonávání přírodních překážek." Do turistiky řadí pěší turistiku i různé prostředky přesunu jako kolo, lyže či různá plavidla. Do sportů v přírodě patří podle ČASPV sportovní hry v rekreační formě, kondiční běh, orientační běh, cyklistika, letní sporty (hlavně kanoistika a plavání) a zimní sporty (lyžování, bruslení, sáňkování). Hry a soutěže jsou nesportovní aktivity s velkými výchovnými možnostmi. [1]

3.2 Výchova v přírodě

Zpočátku byl pojem výchova v přírodě spojován pouze se „školami v přírodě", které byly určeny převážně městským dětem pro zlepšení jejich zdraví. Ale postupem času se začalo zjišťovat, že výchova prostřednictvím pohybových aktivit v přírodě a dobrodružství pozitivně ovlivňuje také jedince a jeho vztahy k okolí i sobě samému.

V současné době shledáváme vliv výchovy v přírodě na sebepojetí, sebehodnocení i seberealizaci jedince a také jeho socializaci. Podporuje růst vytrvalosti, vůle, morálních vlastností, učí překonávat obtíže a únavu, rozvíjí tvůrčí myšlení, pomáhá budovat mezilidské vztahy i kolektiv a přirozeně rozvíjí i vztah k přírodě. Intenzivní prožitky a zážitky fyzické i psychické krajní situace, kdy je třeba řešit reálný problém jsou totiž v dnešní „nezáživné" a „snadné" době přepychu a samozřejmého dostatku všeho jednou z největších možností výchovy charakteru a osobnosti jedince.

Navíc může být tato výchova spojena s poznávací činností v přírodě, kulturně-poznávací činností či ekologickou aktivitou.

3.2.1 Výchova v přírodě na školách v zahraničí

Výchova v přírodě a sní spojená výchova dobrodružstvím se stává důležitou součástí výuky na školách některých států.

Mimo Evropu je to především USA, kde už v 70. letech 20. století dostal program „Project adventure" za cíl vnést do škol prvky dobrodružství. Nyní se zde objevuje takzvané „expediční učení" prostřednictvím praktické zkušenosti.

³ BREJŠKA, J. a kol. Cvičení a pobyt v přírodě — speciální učební texty. S. 7.

V Evropě je výchova v přírodě typická hlavně pro severské Norsko a Švédsko. V **Norsku** je pobyt v přírodě součástí osnov základních i středních škol, což je z velké části dáno také tím, že život zde je úzce spjat s přírodou. Na školách jsou různé přírodní podmínky (sníh, kameny, les...) využívány k hrám i fyzickým aktivitám a to za každého počasí. Prosazuje se zde výchova zážitkem a zkušeností. Ve **Velké Británii** je snaha o využití dobrodružné výchovy v přírodě na školách, která si klade za cíl umožnit mladým Britům účast na dobrodružných aktivitách v přírodě. V rámci této snahy vznikla na britských školách řada různých projektů. V **Německu** se rozvíjí jak krátkodobé dobrodružné programy tak zájezdy a výlety tříd zlepšující třídní atmosféru, spolupráci a komunikaci. [16]

3.2.2 Výchova v přírodě na školách v České republice

V České republice má výchova v přírodě určitý prostor na všech stupních školní výchovy. Do jaké míry je však skutečně realizovaná závisí již na vedení školy, učitelích a ve středoškolském a vysokoškolském věku i do jisté míry na samotných studentech.

Už v mateřské škole je možnost výchovy v přírodě na vycházkách a „školkách v přírodě“. Na základních a středních školách se poté možnosti zvětšují. Kromě škol v přírodě jsou zde povinné hodiny tělesné výchovy, které se dají do jisté míry upravit třeba právě směrem k výchově v přírodě. Dále lyžařské a letní sportovní kurzy, sportovní dny, dny ředitele a různé školní výlety a zájezdy. Na vysokých školách pak pořádá každá katedra tělesné výchovy nějaké sportovní kurzy, které studenti mohou absolvovat. Na pedagogických fakultách pořádají navíc katedry tělesné výchovy pro své studenty nejen kurzy v přírodě, ale také předměty zaměřené na aktivity v přírodě (např. Úvod do outdoorových aktivit na Pedf UK). Na tělovýchovných fakultách jsou pak volitelné předměty a kurzy zaměřené na pohyb a pobyt v přírodě a někde jsou dokonce i studijní specializace a obory. [17]

Do nového školního vzdělávacího programu na středních školách je pohybová aktivita v přírodě řazena převážně podle možností školy a zájmu a možností studentů. Sportovní kurzy nejsou povinné, ale Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR doporučuje řadit do výuky další sportovní a rekreační aktivity mimo rámec hodin tělesné výchovy.

Kromě sportovních kurzů a aktivit spojených přímo s tělesnou výchovou se v posledních letech stávají na školách populární i „adaptační kurzy“. Tyto kurzy nejsou zaměřené na sport, ale na seznámení studentů nastupujících do prvních ročníků. Jedním z prostředků tohoto seznámení je také pohybová aktivita a výchova v přírodě. Těmito kurzy se zabývá i projekt GO!. Tento projekt byl iniciován instruktory Prázdninové školy Lipnice a má pomoci studentům adaptovat se prostřednictvím zážitkové pedagogiky v novém prostředí, vytvořit si v novém kolektivu sociální vazby, navodit ve skupině vzájemnou toleranci, úctu, spolupráci a radostnou atmosféru. Současně má pomoci studentům připravit se na přechod do dospělosti a život v občanské společnosti. [14]

3.3 Sportovní kurzy v přírodě

Pod pojmem kurz najdeme ve slovníku cizích slov několik významů. Pedagogice nejbližší význam je: soubor přednášek či učebních lekcí. Pokud mluvíme o sportovních kurzech v přírodě, mělo by se tedy jednat spíše o soubor učebních lekcí zaměřených na sport a pohybovou aktivitu v přírodě. Přednášky většinou bývají náplní sportovních kurzů také, ale u tělesné výchovy jde převážně o praktickou realizaci aktivit.

Sportovní kurzy mají různou délku. Mohou být jednodenní, dvoudenní, víkendové, týdenní, čtrnáctidenní i delší. Kurzy mohou být organizovány výchovnou volnočasovou organizací, občanským sdružením, specializovanou cestovní kanceláří či institucionální výchovnou organizací, kterou je i škola.

3.3.1 Druhy a obsah sportovních kurzů v přírodě na školách

Když hovoříme o sportovních kurzech na školách, máme většinou na mysli pětidenní až týdenní kurzy zaměřené na pohybovou aktivitu a sport. Mnohdy ale tyto kurzy nejsou pouze sportovně zaměřené. Bývají spojovány také s kulturně-poznávací činností, přírodovědně-poznávací činností, ekologií či zdravotní výchovou. Sportovní kurzy v přírodě jsou pak sportovní kurzy realizované mimo prostředí školy, v přírodě či její blízkosti.

Mezi sportovní kurzy v přírodě realizované na školách můžeme zařadit čtyři základní kurzy:

- lyžařský kurz
- cyklistický kurz
- vodácký kurz
- kurz sportů v přírodě.

Všechny tyto kurzy mohou být realizovány na základních i středních školách. Jediným zimním kurzem je kurz lyžařský (popřípadě kurz snowboardingu). Zbylé kurzy jsou brány jako kurzy letní.

Na **lyžařském kurzu** bývá nejčastěji provozováno sjezdové lyžování, běh na lyžích a snowboarding. Můžeme sem ale zařadit třeba také orientaci v přírodě, pěší turistiku, sánkování, chůzi na sněžnicích či hry v přírodě. Obsahem kurzu bývají většinou také teoretické přednášky o historii a technice lyžování, péči o lyžařskou výzbroj a také přednáška o nebezpečí pobytu v horách a první pomoci.

Pro letní kurzy je typická širší škála aktivit provozovaných v přírodě. Na všech letních kurzech je možné začlenit do programu táboření, orientaci, hry v přírodě, cvičení v přírodě či turistiku a již zmíněnou poznávací činnost přesahující rámec tělesné výchovy.

Pro **cyklistický kurz** je typická cykloturistika. Do tohoto kurzu ale může být zařazen také orientační závod na kolech, dovednostní jízda na kole či aktivity, které s cyklistikou nesouvisí, ale můžeme je zrealizovat v místě, na které se na kolech dopravíme. Příkladem může být jízda na koni, lukostřelba či lanové překážky. Součástí kurzu bývá také přednáška o teorii cyklistiky, vybavení na cyklistiku, péči a údržbě cyklistického vybavení, dopravních pravidlech a nebezpečí při jízdě na kole.

Vodácký kurz je specifický svým prostředím. Bývá realizován jako sjezd úseku řeky na kanoi či raftu a přirozenou součástí bývá i táboření. Do kurzu můžeme zařadit kromě jízdy na kanoi či raftu i jízdu na kajaku či veslování. Dále se sem dají začlenit i překážkové dráhy s využitím brození a lanových aktivit nad pomalu tekoucím a dostatečně hlubokým úsekem řeky, plavání či hry ve vodě i na kanoích. Na tomto kurzu je třeba seznámit účastníky s vodáckým vybavením, ovládáním lodě, manipulací s lodí, nebezpečím na řece a také záchranou tonoucího.

Posledním ze čtyř základních sportovních kurzů je **kurz sportů v přírodě**. Tento kurz není na rozdíl od předchozích kurzů nijak konkrétněji zaměřen. Dají se na něm provozovat různé pohybové aktivity v přírodě i kolektivní sportovní hry podle možností školy a okolí tábořiště. Z aktivit v přírodě se dá podle aktuálních možností zařadit táboření, turistika, orientační běh, lanové překážky a aktivity, cvičení v přírodě, horolezectví, střelba, lukostřelba, cyklistika, kanoistika (na rybníce, nádrži či řece blízko tábořiště), veslování, vodní lyžování, windsurfing, golf... Podle provozovaných aktivit se dají zaměřit i teoretické přednášky. Vhodné je však v každém případě neopomenout první pomoc a bezpečnost pohybu v přírodě.

Kromě těchto čtyř základních sportovních kurzů v přírodě najdeme množství jiných, méně obvyklých, kurzů. Je to třeba kurz snowboardingu, kurz bruslení, turistický kurz, kurz sportovních her... Některé tyto kurzy už nemůžeme nazývat kurzy sportů v přírodě, protože nemají souvislost a přírodním prostředím (bruslení na stadionu, sportovní hry). Jiné jsou naopak podobné některému z předchozích kurzů. Z těchto důvodů se těmito kurzy již nebudu podrobněji zabývat.

4 Hypotézy

Hypotéza č. 1:

Předpokládám, že na každé střední škole na Benešovsku je alespoň jeden sportovní kurz v přírodě.

Hypotéza č.2:

Předpokládám, že nejčastějším sportovním kurzem v přírodě na středních školách na Benešovsku je kurz lyžařský.

Hypotéza č.3:

Předpokládám, že s počtem sportovních kurzů v přírodě na střední škole roste také počet pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech sportovních kurzech školy.

Hypotéza č.4:

Předpokládám, že s množstvím sportů v přírodě, které provozuje učitel tělesné výchovy ve svém volném čase roste také množství sportů v přírodě provozované na všech kurzech střední školy, kde vyučuje.

Hypotéza č. 5:

Předpokládám, že pohybové aktivity v přírodě provozované na sportovních kurzech střední školy ovlivňují výběr pohybových aktivit v přírodě provozovaný studenty ve volném čase.

5 Výzkumná část

5.1 Metodika výzkumu

Metodika je nezbytnou podmínkou jakéhokoli výzkumu. V této kapitole se budu zabývat obecně metodami výzkumu, zvláště metodou dotazníkovou, a dále konkrétním postupem mého výzkumu.

Na úvod výzkumné části uvedu, co jsou to samotné *metody*.⁴ „Metody (z řec. *metodos*, *meta hodos* - cesta k něčemu, cesta za něčím, postup) jsou prostředky vědecké práce, obecné postupy k vytváření stále pravdivějšího obrazu objektivní skutečnosti v lidském vědomí.“ Pro každý výzkum je nutné použít předem definovaných výzkumných metod. Tyto jednotlivé metody se v mnohém liší a jejich výběr závisí na cíli výzkumu a jeho celkových podmínkách.

Pod pojmem výzkumná metoda se nachází více skupin metod. Patří sem metoda zpracování dat, metoda sběru dat či testování hypotéz. Nejčastěji je ale pod tímto termínem brána metoda sběru dat. Ve výzkumu pedagogickém se pod metodou sběru dat skrývá například metoda pozorování, interview, škálování, experimentální metoda či metoda dotazníková. [5]

Validita a reliabilita výzkumu

Validita (platnost) znamená, že výzkumný nástroj skutečně měří či zjišťuje, to co měřit či zjišťovat má. Příkladem je metr, který nikdy nezjistí uměleckou hodnotu výrobku (má pro tento účel nízkou až nulovou validitu), ale naopak pro měření rozměrů v centimetrech má validitu značně vysokou. O validní metodě tedy můžeme říci, že je platná pro daný účel a postihuje přesně tu vlastnost, která má být hodnocena.

Reliabilita (spolehlivost) je oproti tomu přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje. Příkladem je měření času slunečními a mechanickými hodinami (reliabilnější jsou mechanické hodiny). S vyšší reliabilitou se snižuje riziko náhodné chyby. Reliabilita není zárukou dobrých výzkumných výsledků, ale bez ní jsou dobré výzkumné výsledky nemožné. [2]

⁴ HORÁK, F; CHRÁSTKA, M. Úvod do metodologie pedagogického výzkumu. S 9.

Metoda dotazníková

Pro výzkum sportovních kurzů v přírodě a jejich využití na vybraných středních školách na Benešovsku jsem použila metodu dotazníkovou. Tato metoda spočívá v písemných otázkách, které jsou opět písemně zodpovídaný. Dotazníky jsou hojně užívanou metodou sběru dat díky své zdánlivé jednoduchosti a možnosti získat data od velkého množství lidí. O dotaznících navíc můžeme mluvit jako o metodě relativně časově nenáročné.

Problémem však je sestavit správný dotazník. Nejpodstatnější je formulovat otázky tak, aby byly pochopeny všechny otázky dotazníku všemi zodpovídajícími (respondenty) stejně. Při jeho tvorbě je třeba mít na vědomí cíle a úkoly dotazníku v rámci celého výzkumu. Základní problém dotazníku je třeba rozdělit do podproblémů (okruhů), do nichž se teprve doplňují konkrétní otázky dotazníku. Tvorba samotných otázek má své zásady. Otázky musí být jednoduché a jednoznačné, aby byly pochopeny všemi respondenty stejně. Nutná je jazyková srozumitelnost, smysluplnost, otázky nesmí být příliš široké a vhodné je také vyhýbat se záporným výrazům či předpojatým otázkám. [2]

Otázky můžeme rozdělit na uzavřené, polouzavřené a otevřené. Uzavřené otázky jsou takové, kdy pouze volím jednu či více odpovědí z daných možností. Při tvorbě tohoto typu dotazníku se předpokládá dobrá znalost dané problematiky. Výhodou uzavřených otázek je jednoduché zpracování výsledků. Možnosti odpovědí však nemusí být pro respondenta vždy zcela dostatečné. Proto je tedy podstatné dát také možnosti odpovědi typu „Jiné“ či „nevím“. Otevřené otázky nenabízí respondentovi žádné odpovědi, ale respondent odpovídá sám podle sebe. Tyto otázky jsou náročnější pro respondenta na zformulování odpovědi i pro hodnotitele na vyhodnocování. Jejich výhoda tkví v tom, že neomezují respondenta ve vyjádření a žádné odpovědi mu nejsou vnucovány. Polouzavřené otázky jsou jakýmsi středem mezi předchozími dvěma typy otázek. Tyto otázky nejprve nabízí možnost zvolení odpovědi z daných možností a poté ještě žádají o vlastní upřesnění odpovědi. [2]

5.1.2 Postup výzkumu

Charakteristika dotazníků:

Pro výzkum „Sportovních kurzů a jejich využití na vybraných středních školách na Benešovsku" jsem použila dvě verze mnou vytvořeného dotazníku. Jedna verze je určena pro studenty středních škol a druhá pro učitele tělesné výchovy na těchto středních školách. Tyto dvě verze byly použity z důvodu ověření pravdivosti výpovědí studentů. Jelikož byl dotazník zaměřen pouze na sportovní kurzy na střední škole, hrozilo, že díky nepozornosti budou studenti uvádět i kurzy absolvované na základních školách. Navíc jsem z důvodu eliminace začleňování mezi aktivity na sportovních kurzech aktivity zařazené na adaptačních kurzech zvolila i dvě otázky týkající se adaptačních kurzů.

Dotazník pro studenty i učitele obsahuje dvě části. První část je krátká, otevřená a umožňuje zařazení studenta či učitele v rámci výzkumu. Druhá část již obsahuje uzavřené otázky a týká se pohybové aktivity studentů a učitelů a sportovních kurzů na středních školách. V této podkapitole uvedu pouze otázky položené v dotaznících. Odpovědi budou součástí výsledků výzkumu.

Dotazník pro studenty obsahuje tyto otázky:

V první části: Škola:

Ročník:

Pohlaví:

V druhé části:

- 1) Provozuješ ve svém volném čase nějakou sportovní aktivitu?
- 2) Jaké sportovní či pohybové aktivity provozuješ ve svém volném čase?
- 3) Jaké provozuješ pohybové aktivity v přírodě?
- 4) Jakou formou provozuješ pohybové aktivity v přírodě?
- 5) Jakého sportovního kurzu ses v rámci tvé střední školy zúčastnil?
- 6) S jakými pohybovými aktivitami v přírodě ses setkal na sportovních kurzech na tvé střední škole?
- 7) Absolvoval jsi na tvé střední škole adaptační kurz?
- 8) S jakými pohybovými aktivitami v přírodě ses setkal na adaptačním kurzu na tvé škole?
- 9) Kde jsi se seznámil se sporty v přírodě?

Dotazník pro učitele obsahuje tyto otázky:

V první části:

Na jaké střední škole učíte:

Jak dlouho učíte celkem tělesnou výchovu (základní i střední školy)?

V druhé části:

- 1) Provozujete ve svém volném čase nějakou sportovní aktivitu?
- 2) Jaké sportovní či pohybové aktivity provozujete ve svém volném čase?
- 3) Jaké provozujete pohybové aktivity v přírodě?
- 4) Jakou formou provozujete pohybové aktivity v přírodě?
- 5) Jaké sportovní kurzy jsou realizovány na střední škole, kde učíte?
- 6) Jaké pohybové aktivity v přírodě jsou provozovány na sportovních kurzech na střední škole, kde učíte?
- 7) Realizujete na Vaší střední škole adaptační kurzy?
- 8) Jaké pohybové aktivity v přírodě jsou provozovány na adaptačních kurzech na střední škole, kde učíte?

Shromáždění a zpracování dotazníků:

Výzkum jsem aplikovala po předchozí osobní domluvě s výše položenými zástupci škol (s řediteli či jejich zástupci) na deseti středních školách na Benešovsku. Mezi těmito školami byly 3 školy ve Vlašimi a 7 škol v Benešově. Dotazníky s instrukcemi jsem předala ve většině případů zástupcům škol, kteří zajistili jejich vyplnění požadovanými studenty a učiteli. Od těchto zástupců jsem dotazníky také přijímala zpět. Pouze u některých škol se mi podařilo vyplnit dotazníky s učiteli a studenty osobně. Výsledky jsem zpracovávala pomocí sumace a výpočtu procent v programu Excel.

5.2 Výsledky výzkumu

V této kapitole nejprve uvedu a popíšu výzkumný vzorek a poté se zaměřím na samotné výsledky výzkumu prostřednictvím splnění úkolů práce.

5.2.1 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořilo celkem 267 studentů a 10 učitelů z deseti středních škol Benešovská. Z toho 3 školy jsou ve Vlašimi a 7 škol je v Benešově. Při výběru výzkumného vzorku jsem se snažila o co nejširší škálu škol. Vzorek zahrnuje gymnázia, střední školy technického i ekonomického zaměření i jinak odborně zaměřené školy. Zároveň zahrnuje i dvě soukromé střední školy (SČMSD a SoeŠ).

Střední školy zařazené do výzkumu a jejich zkratky:

Gymnázium Vlašim (budu uvádět zkratku Gymn. Vlašim)

Obchodní akademie Vlašim - OA Vlašim

Střední průmyslová škola Vlašim - SPŠ Vlašim

Gymnázium Benešov - GBN

Integrovaná střední škola technická Benešov - ISŠT

Střední odborná škola Benešov - SOŠ

Střední zdravotnická škola Benešov - SZŠ

Střední zemědělská škola Benešov - SZeŠ

Střední škola ekonomiky, obchodu a služeb SČMSD Benešov, s.r.o. - SČMSD

Soukromá střední škola cestovního ruchu Benešov- SoeŠ

V rámci jednotlivých středních škol pak výzkumný vzorek tvořil vždy jednu školní třídu (dívky i chlapce) čtvrtého ročníku maturitního studia. Pouze na SoeŠ byl výzkum ve čtvrtém ročníku zamítnut ředitelkou školy a jako náhrada byl výzkum zrealizován ve druhém ročníku, který již všechny kurzy školy absolvoval. U gymnázia v Benešově byla navíc do výsledků zahrnuta i jedna třída posledního roku osmiletého studia na gymnáziu (oktáva), přičemž v tomto případě jsou u studentů brány v úvahu pouze sportovní kurzy za poslední čtyři roky „vyššího gymnázia“. Výběr maturitního ročníku jako výzkumného vzorku byl zvolen na

základě předpokladu, že by studenti čtvrtého ročníku v době výzkumu (únor 2009) měli mít vzhledem k blízkosti se maturitní zkoušce již všechny sportovní kurzy absolvovány. Vzorek učitelů pak tvoří vždy jeden zástupce z řad učitelů tělesné výchovy na každé vybrané střední škole. Pro výzkum byl vybrán vždy pouze jeden učitel z každé školy, poněvadž výsledky dotazníku učitelů slouží hlavně jako potvrzení obsahu sportovních kurzů na středních školách.

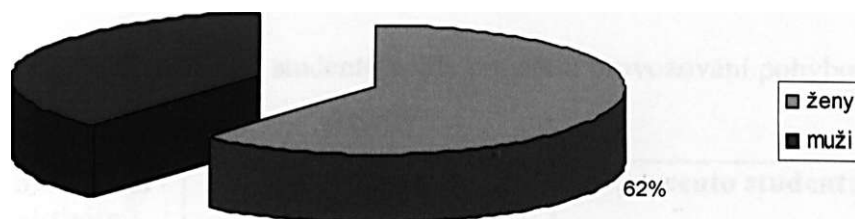
Poměr zodpovídajících mužů i žen byl na každé škole jiný podle zaměření školy. Nejméně mužů zodpovídalo dotazník na OA a potom shodně 3 muži na SOŠ, SZŠ a SČMSD. Žádná žena nezodpovídala na ISŠT a jen 4 ženy zodpovídaly na SPŠ. Nejvíce vyrovnané byly poměry žen a mužů u gymnázií a SZeŠ. Celkově byl počet žen vyšší než počet mužů.

Tabulka č. 1: Počet studentů jednotlivých SŠ zařazených do výzkumu a jejich rozložení podle pohlaví

střední škola	počet studentů ve výzkumu	Zeny	Muži
Gymn. Vlašim	30	16	14
OA	20	19	1
SPŠ	28	4	24
GBN	26	15	11
GBN oktáva	25	11	14
ISŠT	13	0	13
SOŠ	21	18	3
SZŠ	25	22	3
SZeŠ	23	14	9
SČMSD	29	26	3
SoeŠ	27	20	7

Graf č. 1: Celkové rozložení studentů zařazených do výzkumu podle pohlaví

Graf č. 1: Celkové rozložení studentů podle pohlaví

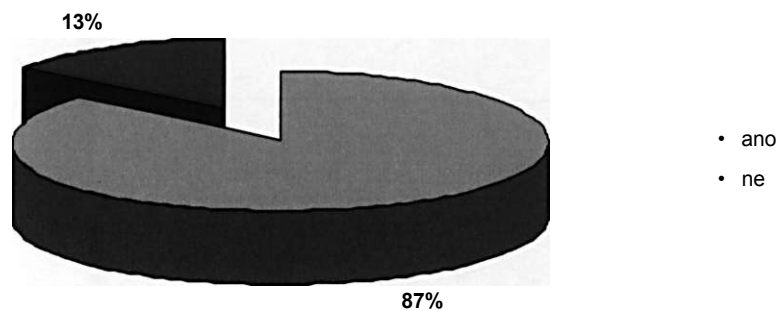
Podle první otázky druhé části studentského dotazníku můžeme také říci, že většina studentů provozuje ve svém volném čase nějakou sportovní aktivitu.

Tabulka č. 2: Celkové rozložení studentů podle toho, zda provozují sportovní aktivitu

Provozování sportovní aktivity	počet studentů	procento studentů
Ano	231	87%
Ne	36	13%

Graf č. 2: Celkové rozložení studentů podle toho, zda provozují sportovní aktivitu

Graf č. 2: Celkové rozložení studentů podle toho, zda provozují sportovní aktivitu

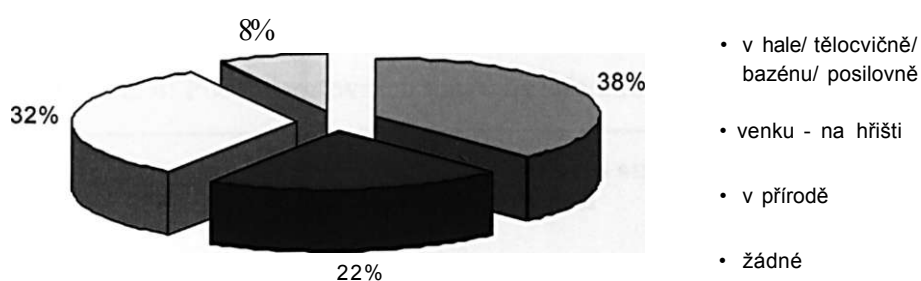
Druhá otázka dotazníku dělí studenty podle toho, jaké provozují sportovní či pohybové aktivity ve svém volném čase. A to podle prostředí provozování pohybové aktivity. Nejčastěji studenti provozují pohybovou aktivitu v budovách a vnitřních prostorech, pohybová aktivita v přírodě je také velmi častá. Nejméně studentů neprovozuje pohybovou aktivitu žádnou.

Tabulka č. 3: Celkové rozložení studentů podle prostředí provozování pohybové aktivity

Prostředí provozování pohybové aktivity	počet studentů	procento studentů
v hale/ tělocvičně/ bazénu/ posilovně	155	38%
venku - na hřišti	88	22%
v přírodě	132	32%
žádné	32	8%

Graf č. 3: Celkové rozložení studentů podle prostředí provozování pohybové aktivity

Graf č. 3: Celkové rozložení studentů podle prostředí provozování pohybové aktivity

5.2.2 Splnění úkolů práce

Ukol 1:

Zmapovat množství sportovních kurzů v přírodě na vybraných středních školách na Benešovsku.

Vyhodnocení úkolu 1:

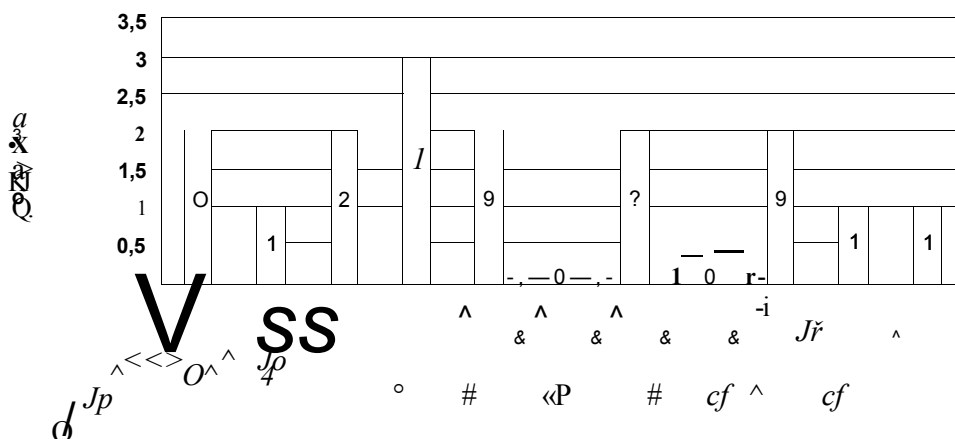
Nejvíce sportovních kurzů ze všech středních škol je na GBN a to 3. Naopak žádný sportovní kurz nenajdeme na ISST a SZS. Nejčastěji jsou na středních školách 2 sportovní kurzy.

Tabulka č. 4: Počet sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku

Škola	počet sportovních kurzů
Gymnázium Vlašim	2
OA Vlašim	1
SPŠ Vlašim	2
GBN	3
GBN oktávy	2
ISŠT Benešov	0
SOŠ Benešov	2
SZŠ Benešov	0
SZeŠ Benešov	2
SČMSD Benešov	1
SoeŠ Benešov	1

Graf č. 4: Počet sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku

Graf č. 4: Počet sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku

Úkol 2:

Zjistit druhy sportovních kurzů v přírodě na jednotlivých středních školách na Benešovsku.

Vyhodnocení úkolu 2:

Na středních školách na Benešovsku najdeme kurzy lyžařské, cyklistické, vodácké i kurzy sportů v přírodě. Ojedinelý je vodácký kurz, který je pouze na Gymnáziu Vlašim. Nejčastěji školy organizují kurz lyžařský.

Tabulka č. 5: Druhy sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku

Škola	lyžařský kurz	vodácký Kurz	cyklistický kurz	kurz sportů v přírodě	jiný kurz
Gymn. Vlašim	Ano	Ano	-	-	-
OA	Ano	-	-	-	-
SPS	Ano	-	Ano	-	-
GBN	Ano	-	Ano	Ano	-
GBN oktáva	Ano	-	-	Ano	-
ISŠT	-	-	-	-	-
SOS	Ano	-	-	Ano	-
SZŠ	-	-	-	-	-
SZeŠ	Ano	-	-	Ano	-
SČMSD	Ano	-	-	-	-
SoeŠ	Ano	-	-	-	-

Graf č. 5: Druhy sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku

Graf č. 5: Druhy sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku

Gymnázium Vlašim
 OA Vlašim
 SPŠ Vlašim
 GBN
 GBN oktávy
 ISŠT Benešov
 SOS Benešov
 SZŠ Benešov
 SZeŠ Benešov
 SČMSD Benešov
 SoeŠ Benešov

- lyžařský kurz
- vodácký kurz
- cyklistický kurz
- kurz sportů v přírodě
- jiný

Úkol 2:

Zmapovat pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na jednotlivých středních školách.

Vyhodnocení úkolu 3:

Můžeme říci, že nejčastěji provozovanou pohybovou aktivitou v přírodě na sportovních kurzech středních škol je lyžování. Často se objevují také hry v přírodě, kanoistika a turistika. Naopak vodní sporty (vodní lyžování, windsurfing...) a horolezectví nejsou provozovány na žádných sportovních kurzech středních škol.

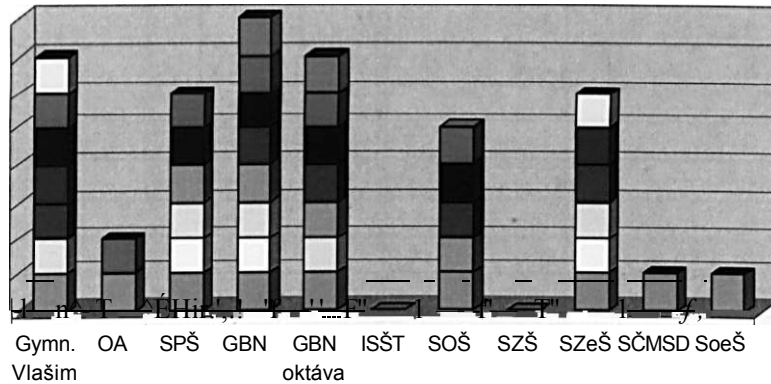
Tabulka č. 6: Pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na středních školách na Benešovsku

Škola	Lyžování	Cyklistika	kanoistika	vodní sporty	orientace, orientační	Turistika	Horolezectví	táboření	střelba, lukostřelba	hry v přírodě	cvičení v nířrdě	lanové dráhy a překážky	Jiné
Gymn. Vlašim	A	.	A			A		A	A	A	A		
OA	A	A	.	.	.
SPS	A	A	A	.	A	.	.	.	A	A	.	.	.
GBN	A	A	A	.	A	A	.	.	A	A	.	A	.
GBN oktáva	A	.	A	.	A	A			A	A		A	
ISST									
SOŠ	A	.	.	.	A	A	.	.	A	A	.	.	
SZS									
SZeS	A	A	A	.	.	A	.	A	.	.	A	.	.
SCMS D	A	.	.	.									
SoeŠ	A	.	.	.									
Školy celkem	9	3	5	0	4	5	0	2	5	6	2	2	0

Vysvětlivky: odpověď „A“ znamená ano; odpověď „-“ znamená ne.

Graf č. 6: Pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na středních školách na Benešovsku

Pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na středních školách na Benešovsku.

- lyžování
- vodní sporty
- horolezectví
- hry v přírodě
- jiné
- cyklistika
- orientace, orientační běh
- táboření
- cvičení v přírodě
- kanoistika
- turistika
- střelba, lukostřelba
- lanové dráhy a překážky

Úkol 4:

Zjistit korelaci mezi počtem sportovních kurzů v přírodě a počtem pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech sportovních kurzech školy.

Vyhodnocení úkolu 4:

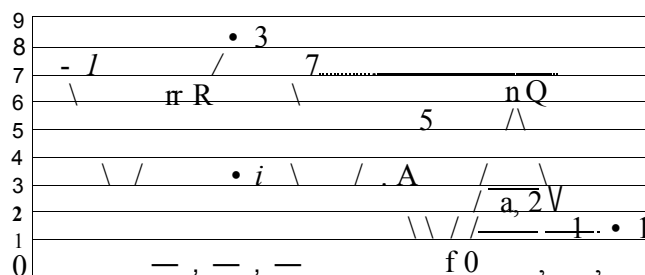
Výsledky výzkumu ukazují, že s množstvím sportovních kurzů roste i počet pohybových aktivit v přírodě na kurzech provozovaných. Školy s jedním kurzem mají 1-2 pohybové aktivity v přírodě, školy s dvěma kurzy zařazují 5-7 pohybových aktivit v přírodě a nejvíce aktivit (8) je na škole se třemi sportovními kurzy. Rozdíly mezi množstvím aktivit na dvou a třech kurzech však nejsou nijak výrazné.

Tabulka č.7: Korelace mezi počtem sportovních kurzů a počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy

Škola	počet kurzů	počet aktivit
Gymn. Vlašim	2	7
OA	1	2
SPS	2	6
GBN	3	8
GBN oktáva	2	7
ISST	0	0
SOS	2	5
SZS	0	0
SZeŠ	2	6
SČMSD	1	1
SoeS	1	1

Graf č.7: Korelace mezi počtem sportovních kurzů a počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech škol

Graf č.7: Korelace mezi počtem sportovních kurzů a počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech škol

O

- počet kurzů —•— počet aktivit

Úkol 2:

Zjistit korelaci mezi počtem pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech kurzech školy a počtem těchto aktivit provozovaných ve volném čase učitelem tělesné výchovy téže školy

Vyhodnocení úkolu 5:

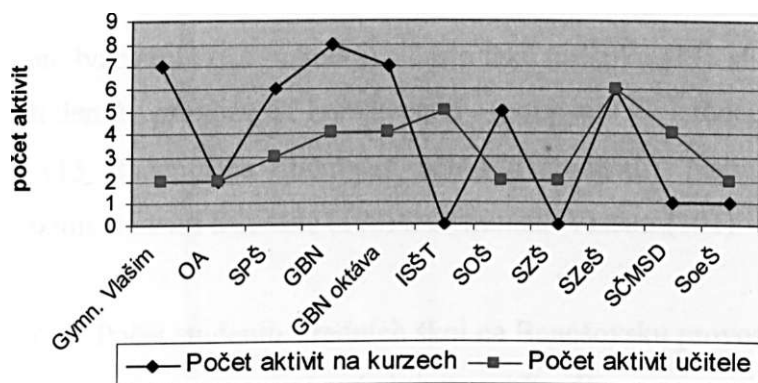
Korelace mezi pohybovou aktivitou v přírodě na sportovních kurzech školy a volnočasovými pohybovými aktivitami v přírodě učitele tělesné výchovy neexistuje. Na GBN učitel provozuje 4 tyto pohybové aktivity a na kurzech jich najdeme celkem 8. Oproti tomu na ISST není žádný sportovní kurz, ale učitel provozuje 5 pohybových aktivit v přírodě.

Tabulka č. 8: Korelace mezi počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy a volnočasovými aktivitami v přírodě učitele TV

Škola	počet aktivit na kurzech	počet aktivit učitele
Gymn. Vlašim	7	2
OA	2	2
SPS	6	3
GBN	8	4
GBN oktáva	7	4
ISST	0	5
SOS	5	2
szš	0	2
SZeS	6	6
SČMSD	1	4
SoeS	1	2

Graf č. 8: Korelace mezi počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy a volnočasovými aktivitami v přírodě učitele TV

Graf č. 8: Korelace mezi počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy a volnočasovými aktivitami v přírodě učitele TV

Úkol 2:

Zmapovat u studentů vybraných středních škol pohybové aktivity v přírodě, které provozují ve svém volném čase.

Vyhodnocení úkolu 6:

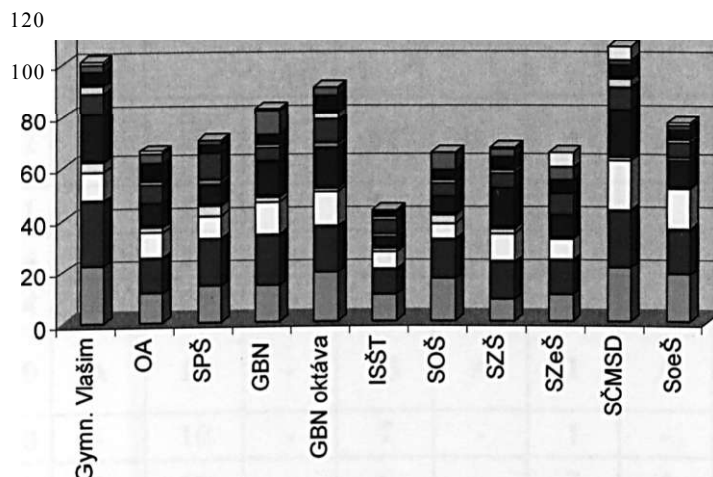
Nejčastěji provozují studenti středních škol na Benešovsku cyklistiku (191 studentů) poté lyžování (163 studentů) a často také turistiku (131 studentů). Naopak nejméně studentů provozuje horolezectví (pouhých 7 studentů), střelbu a lukostřelbu (15 studentů) a orientační běh (20 studentů). Nejvíce pohybových aktivit provozují studenti SČMSD (106) a Gymnázia Vlašim (101).

Tabulka č. 9: Počet studentů středních škol na Benešovsku provozujících dané pohybové aktivity v přírodě

Škola	Lyžování	Cyklistika	kanoistika	orientační běh	turistika	horolezectví	Táboření	střelba, lukostřelba	hry v přírodě	Jiné	Jezdectví	celkem na škole
Gymn. Vlašim	22	25	11	4	19	0	8	3	5	3	1	101
OA	11	14	10	2	9	0	7	1	7	4	1	66
SPS	14	19	8	4	8	2	10	0	3	2	0	70
GBN	14	20	12	2	13	1	5	1	4	10	1	83
GBN oktáva	19	18	13	1	16	2	9	3	7	3	0	91
ISST	10	10	7	1	5	1	5	1	2	0	1	43
SOS	16	16	6	3	7	0	5	1	4	7	0	65
szs	8	15	11	2	15	0	6	1	5	3	1	67
SZeS	10	14	8	0	9	0	8	0	5	5	6	65
SCMSD	21	22	19	1	19	0	9	3	5	2	5	106
SoeS	18	18	15	0	11	1	6	1	4	2	1	77
Školy celkem	163	191	120	20	131	7	78	15	51	41	17	

Graf č. 9: Počet studentů středních škol na Benešovsku provozujících dané pohybové aktivity v přírodě

Graf č. 9: Počet studentů středních škol na Benešovsku provozujících dané pohybové aktivity v přírodě

- lyžování
- turistika
- hry v přírodě
- cyklistika
- horolezectví
- jiné
- kanoistika
- táboření
- jezdeckví
- orientační běh
- střelba, lukostřelba

Úkol 7: Zjistit korelaci mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými studenty ve volném čase a pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na všech sportovních kurzech školy.

Vyhodnocení úkolu 7:

Žádný vztah mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými studenty ve volném čase a pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na všech sportovních kurzech školy není. Aktivity se vyskytují u studentů stejně často bez ohledu na to, zda aktivity absolvovali na kurzu. Například 25 studentů Gymnázia Vlašim provozuje cyklistiku, ale neměli ji na kurzech. Naopak studenti SZeŠ kurz s cyklistikou měli, ale provozuje ji pouze 14 studentů.

Tabulka č. 10: Korelace mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na sportovních kurzech a volnočasovými pohybovými aktivitami v přírodě studentů

(část 1)

Škola	Lyžování		Cyklistika		Kanoistik a		orientační běh		Turistika	
	číslice	A	číslice	A	číslice	A	číslice	A	číslice	A
Gymn. Vlašim	22	A	25	-	11	A	4	-	19	A
OA	11	A	14	-	10	-	2	-	9	-
SPS	14	A	19	A	8	A	4	A	8	-
GBN	14	A	20	A	12	A	2	A	13	A
GBN oktáva	19	A	18	-	13	A	1	A	16	A
ISŠT	10	-	10	-	7	-	1	-	5	-
SOS	16	A	16	-	6	-	3	A	7	A
SZS	8	-	15	-	11	-	2	-	15	-
SZeS	10	A	14	A	8	A	0	-	9	A
SCMSD	21	A	22	-	19	-	1	-	19	-
SoeS	18	A	18	-	15	-	0	-	11	-

Vysvětlivky: číslice = volnočasové pohybové aktivity v přírodě studentů;

„A“ = pohybové aktivity v přírodě provozované na sportovních kurzech;

„-“ = pohybové aktivity v přírodě neprovozované na sportovních kurzech.

Tabulka č. 11: Korelace mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na sportovních kurzech a volnočasovými pohybovými aktivitami v přírodě studentů

(část 2)

Škola	horolezectví		Táboření		střelba, lukostřelba		hry v přírodě		šachy	
	číslice	„A“	číslice	„A“	číslice	„A“	číslice	„A“	číslice	„A“
Gymn. Vlašim	0	.	8	A	3	A	5	A	3	.
OA	0	.	7	.	1	.	7	A	4	.
SPS	2	.	10	.	0	A	3	A	2	.
GBN	1	.	5	.	1	A	4	A	10	.
GBN oktáva	2	.	9	.	3	A	7	A	3	.
ISST	1	.	5	.	1	.	2	.	0	.
SOS	0	.	5	.	1	A	4	A	7	.
s z s	0	.	6	.	1	.	5	.	3	.
SZeS	0	.	8	A	0	.	5	.	5	.
SČMSD	0	.	9	.	3	.	5	.	2	.
SoeS	1	.	6	.	1	.	4	.	2	.

Vysvětlivky: číslice = volnočasové pohybové aktivity v přírodě studentů;
 „A“ = pohybové aktivity v přírodě provozované na sportovních kurzech;
 „_“ = pohybové aktivity v přírodě neprovozované na sportovních kurzech.

6 Diskuze

V této kapitole se budu věnovat zhodnocení splnění úkolů práce, potvrzením či nepotvrzením předem stanovených hypotéz a také úskalím spojeným s výzkumem a jeho vyhodnocováním.

Podle mého názoru se podařilo splnit všechny **úkoly práce**, které byly stanoveny v kapitole 2. Výsledky úkolů práce jsou obsahem kapitoly 5.2 , přesněji podkapitoly 5.2.2, proto je zde již nebudu uvádět.

Celkem jsem si stanovila 5 **hypotéz**. Všechny tyto hypotézy vznikly v souladu s problémy, cíly a úkoly práce. Hypotézy se v této části budu snažit objektivně zhodnotit a zamýšlet se nad jejich výsledkem.

Hypotéza č. 1: *Předpokládám, že na každé střední škole na Benešovsku je alespoň jeden sportovní kurz v přírodě.*

Tuto hypotézu jsem stanovila na základě mínění, že sportovní kurzy v přírodě patří do výuky tělesné výchovy nejen základních, ale i středních škol.

Výsledky výzkumu ukázaly, že na Benešovsku jsou dokonce dvě školy, které neorganizují žádný sportovní kurz v přírodě. Těmito školami je Střední integrovaná střední škola technická v Benešově a Střední zdravotnická škola v Benešově.

První hypotéza se proto nepotvrdila.

Podle mého názoru může být tento výsledek způsoben buď nezájmem ze strany studentů způsobený finanční náročností kurzů, nezájmem o provozování sportovních kurzů ze strany vedení školy, nedostatkem vyučujících nebo nezájmem či neochotou učitelů tyto kurzy připravovat a realizovat.

Hypotéza č.2: *Předpokládám, že nejčastějším sportovním kurzem v přírodě na středních školách na Benešovsku je kurz lyžařský.*

Druhou hypotézu jsem stanovila na základě předpokladu, že lyžařské kurzy mají v celé České republice významnou tradici a navazují na dříve povinně řazenou výuku lyžování do výuky tělesné výchovy na školách.

Podle výsledků výzkumu je lyžařský kurz skutečně nejčastěji provozovaným sportovní kurzem na středních školách na Benešovsku. A to opravdu výrazně. Najdeme ho na všech středních školách na Benešovsku, které nějaký sportovní kurz uskutečňují.

Tato hypotéza se tedy potvrdila.

Tento výsledek je podle mého názoru způsoben již zmíněnou tradicí v českém školství a tedy i největšími zkušenostmi učitelů tělesné výchovy právě s lyžařskými kurzy. A to ať již z pozice studenta či vyučujícího.

Hypotéza č. 3: *Předpokládám, že s počtem sportovních kurzů v přírodě na střední škole roste také počet pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech sportovních kurzech školy.*

K stanovení této hypotézy mě vedla logická úvaha, že s rostoucím počtem kurzů by měla přirozeně růst i škála pohybových aktivit provozovaných na těchto kurzech.

Výsledky ukazují, že s růstem počtu sportovních kurzů v přírodě opravdu roste i počet pohybových aktivit v přírodě na kurzech provozovaných. Rozdíl v počtu aktivit v přírodě u škol s jedním kurzem a dvěma kurzy je jasně viditelný. Rozdíl mezi počtem aktivit u některých škol se dvěma kurzy a školou se třemi kurzy sice není příliš výrazný, ale přesto existuje.

Proto můžeme konstatovat, že hypotéza se potvrdila.

Potvrzení hypotézy má podle mě souvislost s tím, že nejčastěji provozované kurzy na Benešovsku jsou kurzy lyžařské, na kterých je provozováno většinou jen malé množství pohybových aktivit v přírodě. Na letních kurzech je provozováno aktivit více, ale všechny školy s těmito kurzy mají i kurzy lyžařské.

Hypotéza č. 4: *Předpokládám, že s množstvím sportů v přírodě, které provozuje učitel tělesné výchovy ve svém volném čase roste také množství sportů v přírodě provozované na všech kurzech střední školy, kde vyučuje.*

Hypotézu jsem stanovila na základě osobní domněnky, že pokud učitel provozuje větší množství sportovních aktivit v přírodě ve volném čase, najímá se o ně a bude se tedy snažit je prosazovat ve větší míře i na sportovních kurzech školy.

Výsledky ukázaly, že čím více učitel tělesné výchovy provozuje pohybových aktivit v přírodě, tím větší vliv má na počet těchto pohybových aktivit na sportovních kurzech školy. Dokonce učitel provozující druhý nejvyšší počet pohybových aktivit v přírodě učí na střední škole, kde žádné sportovní kurzy provozovány nejsou.

Hypotéza se nepotvrdila.

Výsledek může být podle mého názoru způsoben již samotným počtem kurzů na škole. Počet kurzů totiž není ovlivňován pouze učiteli, ale hlavní roli hraje rozhodnutí vedení školy a někdy má vliv i zájem studentů. Na počet aktivit na samotných kurzech má učitel tělesné výchovy větší vliv, ale záleží také opět na vedení školy, kolektivu vyučujících účastníků se kurzu, materiálních podmínkách školy a studentů a také odborném vzdělání učitelů vzhledem k aktivitě v přírodě.

Hypotéza č. 5: *Předpokládám, že pohybové aktivity v přírodě provozované na sportovních kurzech střední školy ovlivňují výběr pohybových aktivit v přírodě provozovaný studenty ve volném čase.*

Hypotézu jsem stanovila na základě domněnky, že výběr pohybových aktivit v přírodě jedince závislí mimo jiné také na tom, s kterými aktivitami se během svého života setkal. Jednou z možností setkání s těmito kurzy jsou právě sportovní kurzy na střední škole.

Podle výsledků tento vliv není patrný. Pohybové aktivity v přírodě provozují studenti stejně často bez ohledu na to, zda pohybovou aktivitu na kurzech měli či ne.

Hypotéza se proto nepotvrdila.

To je dle mého názoru dáno tím, že většina studentů si pohybovou aktivitu volí již na základní škole a ve středoškolském věku u této aktivity zůstává. Výsledky doplňkové otázky dotazníků ukázaly, že studenti se nejčastěji seznamují s pohybovými aktivitami v přírodě doma v rodině (zodpovědělo 190 studentů). Ve škole (zodpovědělo 140 studentů) a od kamarádů (144 studentů) se s aktivitami seznamuje menší množství studentů. Navíc přestože některé pohybové aktivity v přírodě jsou pro studenty lákavé, neprovozují je díky finanční náročnosti na vybavení či realizaci aktivit. K jejich provozování je v tomto věku ještě potřeba podpora ze strany rodičů, která není samozřejmá.

S výzkumem i vyhodnocováním dotazníků bylo spojeno několik **problémů**. Při výzkumu došlo ke komplikacím na Soukromé střední škole cestovního ruchu Benešov (SoeŠ), kde mi byl odepřen výzkum v maturitních ročnících a jako náhrada byly dotazníky zodpovězeny studenty 2. ročníku. Jelikož však tento ročník již absolvoval jediný sportovní kurz na škole, dotazníky jsem do výzkumu zařadila.

Při vyhodnocování dotazníků jsem narazila na komplikace s neodpovídajícími výpověďmi studentů a učitelů ohledně sportovních kurzů na školách a pohybových aktivit v přírodě na kurzech provozovaných. Sportovní kurzy na školách uvedené učiteli jsem přidala do výzkumu pouze pokud je potvrdilo alespoň pět studentů. Popřípadě pokud studenti uvedli podobné aktivity, ale pouze studenty uvedený druh sportovního kurzu neodpovídal druhu uvedenému učitelem. V tomto případě jsem uvedla druh uvedený učitelem. U studentských odpovědí se muselo na kurzu shodnout alespoň 40% studentů. Pohybové aktivity v přírodě provozované na sportovních kurzech jsem uvedla také pouze pokud se aktivita učitele shodovala alespoň s pěti studenty či pokud byla alespoň pěti studenty uvedena.

K tomuto jednání mě vedl osobní předpoklad, že studenti někdy neví přesně, do jaké skupiny sportovní kurz zařadit a že někteří také zapojují do odpovědí sportovní kurzy absolvované na základních školách. Učitelé naopak v možná i nevědomé snaze udělat školu hezčí zařazují mezi sportovní kurzy i dobrovolné volnočasové sportovní zájezdy školy či akce pro studenty (lyžování, sjezd řeky, orientační běh...).

7 Závěry

V bakalářské práci se zabývám sportovními kurzy v přírodě na středních školách a to konkrétně na Benešovsku. Při její tvorbě jsem se nejprve soustředila na studium literatury zaměřené na pohybovou aktivitu a výchovu v přírodě. Na základě osobní zkušenosti a studia literatury jsem si vytyčila problémy, cíl, úkoly práce (viz kapitole 2) a s nimi související hypotézy (viz kapitola 4). V souladu s cíly, úkoly práce a hypotézami jsem vytvořila dotazník pro studenty a učitele tělesné výchovy na středních školách. Tyto dotazníky mi posloužily na výzkum prováděný na deseti středních školách na Benešovsku. Výsledky výzkumu jsem vyhodnotila a uvedla v kapitole 5.2.

Na základě definovaných problémů bakalářské práce (viz kapitola 2) a v souladu s hypotézami (viz kapitola 4) jsem z výsledků výzkumu na středních školách na Benešovsku vyvodila **tyto závěry**:

- > Sportovní kurzy nejsou na všech středních školách na Benešovsku.
- > Nejčastějším sportovním kurzem na středních školách na Benešovsku je kurz lyžařský.
- > S rostoucím počtem sportovních kurzů v přírodě roste i počet pohybových aktivit v přírodě provozovaných na všech kurzech školy.
- > Sportovní zaměření učitele tělesné výchovy nemá vliv na množství pohybových aktivit v přírodě provozovaných na kurzech střední školy, kde vyučuje.
- > Pohybové aktivity v přírodě provozované na sportovních kurzech střední školy nemají vliv na výběr pohybových aktivit provozovaných studenty ve volném čase.

Tato práce by měla sloužit jako srovnání středních škol na Benešovsku vzhledem k postoji ke sportovním kurzům a pohybové aktivitě v přírodě. Mohla by pomoci udělat obrázek o škole pro uchazeče, studenty i rodiče. Díky srovnání s ostatními školami by mohla vést k pokusu o změnu situace na některých středních školách ze stran rodičů či studentů. Pedagogy by měla tato práce přivést alespoň k zamyšlení nad množstvím kurzů i pohybových aktivit v přírodě. V ideálním případě by mohla iniciovat zlepšení současného stavu sportovních kurzů a pohybových aktivit v přírodě na středních školách.

Seznam použitých informačních zdrojů

- [1] BREJŠKA, J. a kol. *Cvičení a pobyt v přírodě - speciální učební texty*. Praha: ČSAPV, 1999.
- [2] GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice - Příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X.
- [3] HANUŠ, R.; JIRÁSEK, I. *Výchova v přírodě*. Olomouc: Technická univerzita v Liberci, 1996. ISBN 80-7078-381-8.
- [4] HORÁK, F.; CHRÁSTKA, M. *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1989.
- [5] CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu - Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [6] JANSA, P.; DOVALIL, J.; a kol. *Sportovní příprava*. Praha: Q-art, 2007. ISBN 80-903280-8-3.
- [7] JUNGER, J. a kol. *Turistika a sporty v přírodě*. Prešov: Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity, 2002. ISBN 80-8068-097-3.
- [8] KOMPÁN, J; GÓRNER, K. *Možnosti uplatnenija turistiky a pohybových aktivít v prírode v spôsobe života mladej populácie*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, 2007. ISBN 80-8083-365-7.
- [9] NEUMAN, J. a kol. *Turistika s sporty v přírodě: Přehled základních znalostí a dovedností pro výchovu v přírodě*. 1 .vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-391-9
- [10] *Slovník cizích slov*. Praha: Encyklopedický dům, 1996. ISBN 80-90-1647-8-1.
- [11] SÝKORA, B. *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: SPN, 1986.
- [12] SÝKORA, B. a kol. *Úvod do teorie tělocvičných aktivit v přírodě*. Praha: SPN, 1978

- [13] BARTŮNĚK, D; NEUMAN, J. Co vypovídají současné koncepce a výzkumy o vztahu výchovy v přírodě k tělesné zdatnosti, zdraví a kvalitě života. In *Sport v České republice na začátku nového tisíciletí: sborník příspěvků národní konference*. Díl 2. Praha: FTVS UK, 2001.s. 93-95.
- [14] HANUŠ, R. Projekt GO! (zážitková pedagogika a výchova v přírodě ve školní praxi). In *Tělesná výchova a sport na základních a středních školách: soubor přednesených referátů*. Brno: Masarykova univerzita, 1996, s. 241 -243 .
- [15] HOZMAN, Z. Měly by nové sporty mít místo ve školních osnovách na základě Norských učebních osnov. In *Sport v České republice na začátku nového tisíciletí: sborník příspěvků národní konference*. Díl 1. Praha: FTVS UK, 2001. s. 60 - 64.
- [16] NEUMAN, J. Dobrodružná výchova na školách. In *Sport v České republice na začátku nového tisíciletí: sborník příspěvků národní konference*. Díl 1. Praha: FTVS UK, 2001. s. 89-93.
- [17] *Výchova a pobyt v přírodě na konci 20. století: sborník příspěvků konference: Králupy 26.-28.04.1996*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1996.
- [18] Rámcové vzdělávací programy oborů středního vzdělávání [online]. [cit. 2009-04-06]. Praha: MŠMT ČR, 2007. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcove-vzdelavaci-programy-zaslani-do-vnejsiho-pripominkoveho-rizeni>>.

Seznam grafů

Graf č. 1: Celkové rozložení studentů zařazených do výzkumu podle pohlaví.....	28
Graf č. 2: Celkové rozložení studentů podle toho, zda provozují sportovní aktivitu.....	28
Graf č. 3: Celkové rozložení studentů podle prostředí provozování pohybové aktivity.....	29
Graf č. 4: Počet sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku.....	30
Graf č. 5: Druhy sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku.....	31
Graf č. 6: Pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na středních školách na Benešovsku.....	33
Graf č. 7: Korelace mezi počtem sportovních kurzů a počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech škol.....	34
Graf č. 8: Korelace mezi počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy a volnočasovými aktivitami v přírodě učitele TV.....	36
Graf č. 9: Počet studentů středních škol na Benešovsku provozujících dané pohybové aktivity v přírodě.....	38

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet studentů jednotlivých SŠ zařazených do výzkumu a jejich rozložení podle pohlaví.....	27
Tabulka č. 2: Celkové rozložení studentů podle toho, zda provozují sportovní aktivitu.....	28
Tabulka č. 3: Celkové rozložení studentů podle prostředí provozování pohybové aktivity.....	29
Tabulka č. 4: Počet sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku.....	30
Tabulka č. 5: Druhy sportovních kurzů na středních školách na Benešovsku.....	31
Tabulka č. 6: Pohybové aktivity v přírodě provozované na všech sportovních kurzech na středních školách na Benešovsku.....	32
Tabulka č.7: Korelace mezi počtem sportovních kurzů a počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy.....	34
Tabulka č. 8: Korelace mezi počtem pohybových aktivit v přírodě na sportovních kurzech školy a volnočasovými aktivitami v přírodě učitele TV.....	35
Tabulka č. 9: Počet studentů středních škol na Benešovsku provozujících dané pohybové aktivity v přírodě.....	37
Tabulka č. 10: Korelace mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na sportovních kurzech a volnočasovými pohybovými aktivitami v přírodě studentů (část 1).....	30
Tabulka č. 11: Korelace mezi pohybovými aktivitami v přírodě provozovanými na sportovních kurzech a volnočasovými pohybovými aktivitami v přírodě studentů (část 2).....	40

Seznam příloh

Dotazník pro studenty

Dotazník pro učitele

Seznam zkratek

YMCA -	Křesťanské sdružení mladých mužů
YWCA -	Křesťanské sdružení mladých žen
KČT -	Klub českých turistů
KSTL -	Klub slovenských turistov a lyžiarov
OA Vlašim -	Obchodní akademie Vlašim
SPŠ Vlašim -	Střední průmyslová škola Vlašim
GBN -	Gymnázium Benešov
ISŠT -	Integrovaná střední škola technická Benešov -
SOŠ -	Střední odborná škola Benešov
SZŠ -	Střední zdravotnická škola Benešov
SZeŠ -	Střední zemědělská škola Benešov
SČMSD -	Střední škola ekonomiky, obchodu a služeb SČMSD Benešov, s.r.o.
SoeŠ -	Soukromá střední škola cestovního ruchu Benešov
ČR -	Česká republika
USA -	Spojené státy americké

Dotazník pro studenty

Výsledek tohoto dotazníku bude sloužit jako podklad pro bakalářskou práci „Sportovní kurzy v přírodě a jejich využití na vybraných středních školách na Benešovsku“. Zaškrtněte prosím všechny správné odpovědi. Za pravdivé vyplnění odpovědí předem děkuji.

Vanda Podroužková (studentka Pedf UK v Praze)

Škola:

Ročník:

Pohlaví:

Provozuješ ve svém volném čase nějakou sportovní aktivitu?

- a) ano
- b) ne

Jaké sportovní či pohybové aktivity provozuješ ve svém volném čase?

- a) v hale/ tělocvičně/ bazénu/ posilovně
- b) venku - na hřišti
- c) v přírodě
- d) žádnou

Jaké provozuješ pohybové aktivity v přírodě?

- a) lyžování
- b) cyklistika
- c) orientační běh
- d) kanoistika
- e) turistika
- f) horolezectví
- g) táboření
- h) hry v přírodě
- i) střelba, lukostřelba
- j) jezdeckví
- k) jiné
- l) žádné

Jakou formou provozuješ pohybové aktivity v přírodě?

- a) sportovní trénink - alespoň 1 x týdně
- b) rekreačně - alespoň 1x týdně
- c) rekreačně - alespoň 1x měsíčně
- d) rekreačně - méně často
- e) vůbec

Jakého sportovního kurzu ses v rámci tvé střední školy zúčastnil?

- a) lyžařského kurzu
- b) vodáckého kurzu
- c) **cyklistického kurzu**
- d) kurzu sportů v přírodě
- e) jiného
- f) žádného

S jakými pohybovými aktivitami v přírodě ses setkal na sportovních kurzech na tvé střední škole?

- a) lyžování
- b) cyklistika
- c) kanoistika
- d) vodní sporty (vodní lyžování, windsurfing...)
- e) orientace, orientační běh
- f) turistika
- g) horolezectví
- h) táboření
- i) střelba, lukostřelba
- j) hry v přírodě
- k) cvičení v přírodě (překonávání přírodních překážek)
- l) lanové dráhy a překážky
- m) jiné
- n) žádné

Absolvoval jsi na tvé střední škole adaptační kurz?

- a) ano
- b) ne

S jakými pohybovými aktivitami v přírodě ses setkal na adaptačním kurzu na tvé škole?

- a) lyžování
- b) cyklistika
- c) kanoistika
- d) vodní sporty (vodní lyžování, windsurfing...)
- e) orientace, orientační běh
- f) turistika
- g) horolezectví
- h) táboření
- i) střelba, lukostřelba
- j) hry v přírodě
- k) cvičení v přírodě (překonávání přírodních překážek)
 - l) lanové dráhy a překážky
- m) jiné
- n) žádné

Kde jsi se seznámil se sporty v přírodě?

- a) doma, v rodině
- b) ve škole
- c) od kamarádů
- d) na kroužku
- e) jinde
- f) nikde

Děkuji za vyplnění dotazníku Vanda Podroužková

Dotazník pro učitele

Výsledek tohoto dotazníku bude sloužit jako podklad pro bakalářskou práci „Sportovní kurzy v přírodě a jejich využití na vybraných středních školách na Benešovsku“. Zaškrtněte prosím všechny správné odpovědi. Za pravdivé vyplnění odpovědí předem děkuji.

Vanda Podroužková (studentka Pedf UK v Praze)

Na jaké střední škole učíte:

Jak dlouho učíte celkem tělesnou výchovu (základní i střední školy)?

Provozujete ve svém volném čase nějakou sportovní aktivitu?

- a) ano
- b) ne

Jaké sportovní či pohybové aktivity provozujete ve svém volném čase?

- a) v hale/ tělocvičně/ bazénu/ posilovně
- b) venku - na hřišti
- c) v přírodě
- d) žádnou

Jaké provozujete pohybové aktivity v přírodě?

- a) lyžování
- b) cyklistika
- c) orientační běh
- d) kanoistika
- e) turistika
- f) horolezectví
- g) táboření
- h) hry v přírodě
- i) střelba, lukostřelba
- j) jezdeckví
- k) jiné
- l) žádné

Jakou formou provozujete pohybové aktivity v přírodě?

- a) sportovní trénink - alespoň 1x týdně
- b) rekreačně - alespoň 1x týdně
- c) rekreačně - alespoň 1x měsíčně
- d) rekreačně - méně často
- e) vůbec

Jaké sportovní kurzy jsou realizovány na střední škole, kde učíte?

- a) lyžařský kurz
- b) vodácký kurz
- c) cyklistický kurz
- d) kurzu sportů v přírodě
- e) jiný kurz
- f) žádný

Jaké pohybové aktivity v přírodě jsou provozovány na sportovních kurzech na střední škole, kde učíte?

- a) lyžování
- b) cyklistika
- c) kanoistika
- d) vodní sporty (vodní lyžování, windsurfing...)
- e) orientace, orientační běh
- f) turistika
- g) horolezectví
- h) táboření
- i) střelba, lukostřelba
- j) hry v přírodě
- k) cvičení v přírodě (překonávání přírodních překážek)
 - l) lanové dráhy a překážky
- m) jiné
- n) žádné

Realizujete na Vaší střední škole adaptační kurzy?

- a) ano
- b) ne

Jaké pohybové aktivity v přírodě jsou provozovány na adaptačních kurzech na střední škole, kde učíte?

- a) lyžování
- b) cyklistika
- c) kanoistika
- d) vodní sporty (vodní lyžování, windsurfing...)
- e) orientace, orientační běh
- f) turistika
- g) horolezectví
- h) táboření
- i) střelba, lukostřelba
- j) hry v přírodě
- k) cvičení v přírodě (překonávání přírodních překážek)
- l) lanové dráhy a překážky
- m) jiné
- n) žádné

Děkuji za vyplnění dotazníku Vanda Podroužková